

*В. В. Білоцерківець,
д. е. н., доцент, професор кафедри політичної економії,
Національна металургійна академія України, м. Дніпропетровськ*

АВАНГАРДНА ЕКОНОМІКА У ПРИЗМІ ХОЛІСТИЧНОГО АВТОПОЕЗІСУ

*V. Bilotserkivets,
Doctor of Science in Economics, Associate Professor, Professor of department of Political economy,
National Metallurgical Academia of Ukraine, Dnipropetrovs'k*

VANGUARD ECONOMY THROUGH THE PRISM OF HOLISTIC AUTOPOIESIS

У статті розглядаються методологічні засади дослідження явищ, властивих авангардній економіці. Виокремлено та проаналізовано альтернативні підходи до розуміння процесів та явищ, притаманних сучасній економіці. Показано переваги, перспективи та суперечності ортодоксальної системної методології стосовно дослідження феноменів, атрибутами яких є перманентна стохастичність трансформацій, поєднання хаотичності та впорядкованості в розвитку, делінеаризація руху, тенденції об'єктної дифузії тощо. Розкрито особливості тотально-холістичного та модельно-холістичного підходів, окреслено межі їх застосування. Обґрунтовано цілісний, самоорганізаційний, саморекурентний та самореферентний характер авангардної економіки. Надано пропозиції щодо дослідження явищ новітньої, авангардної економіки на платформі методу холістичного автопоезису.

In the article examines the methodological principles of research of the phenomena peculiar to the vanguard economy. The paper analyzes the alternative conceptions understanding of processes and phenomena of the modern economy. Examined advantages, prospects and contradictions of orthodox system methodology in relation to research of the phenomena, the attributes of that is a permanent stochastic of transformations, combination of chaotic and efficiency in development, un-lines of motion, tendency of objective diffusion. Exposed the feature of total-holistic and model-holistic method, the limits of their application are outlined. Reasonable is the integral, self-organization, self-recurrent and self-referent character of vanguard economy. Suggestions are given in relation to research of the phenomena of the newest, vanguard economy on the platform of method of holistic autopoiesis.

Ключові слова: авангардна економіка, холістичний підхід, автопоезис, цілісність, методологія, модель, системний метод.

Key words: vanguard economy, holistic method, autopoiesis, integrity, methodology, model, system method.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На зламі тисячоліть науково-технічний прогрес карколомно набирає швидкість. Якісні зміни в продуктивних силах супроводжуються значними зрушеннями і в виробничих відносинах, починає бурхливо розвиватись відносно новий феномен економічного життя — сучасна авангардна економіка. Саме у 90-х роках ХХ століття авангардна економіка отримала свої безпосередні, неспростовні прояви, її елементи стали невід'ємною складовою повсякденного життя людей на всій планеті. Стало неможливо закрити очі на її існування, відмовитись від її верифікації як об'єктивної реальності. Сьогодні стало часом визнання феномену появи якісно нової складової економіки, що відіграє роль авангарду економічного розвитку, та чисельних спроб пізнання її сутності, розкриття специфічних ознак, структуризації

та аналізу механізмів її еволюції. Водночас дослідження нового явища, позначеного атрибутами нестатичності, нелінійності, стохастичності, об'єктної дифузії, досить часто здійснюється на основі застарілого набору інструментів класичної методології, багато в чому позбавленої апаратного забезпечення мінімально необхідного для адекватного сприйняття швидкоплинних явищ постмодерну.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Широка, багатоаспектна проблематика розвитку передової, високотехнологічної, інформаційно- та знаннеорієнтованої складової сучасної економіки знаходиться у фокусі досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Знаковими у цьому плані є праці таких відомих науковців, як З. Бжезинський [1], Д. Белл

[2], Д. Гелбрейт [3], А. Гриценко [4], П. Друкер [5], Е. Тоффлер [6] та багатьох інших. Втім, слід зазначити, що незважаючи на плідну роботу дослідників за багатьма напрямками у цій царині економічної науки, чисельні питання ще не отримали задовільного вирішення, в результаті чого створення цілісного теоретичного обґрунтування існування феномену авангардно-нової економіки залишається незавершеним. Особливу увагу у цьому контексті слід звернути на проблематику розробки несуперечливо-цілісних методологічних підвалин дослідження новітньої складової економіки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Зважаючи на коло невіршених проблем, метою дослідження, результати якого викладено у даній статті, виступає обґрунтування методологічних засад дослідження сутності, змісту та процесів становлення, функціонування й розвитку авангардної економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сучасний світ характеризується складним взаємозв'язком, глибинною та багаторівневою взаємозалежністю всіх окремих явищ і процесів. Явища економічного життя суспільства складно відокремити одне від одного, їх внутрішня залежність, тонка структура настільки значні, що розгляд кожного з них у скільки-небудь рафінованому вигляді втрачає сенс. Цей взаємозв'язок і взаємозалежність явищ і процесів у авангардній економіці характеризуються тенденціями все більшого наростання, збільшення їх внутрішньої інтеграції, зрощення окремих процесів у єдине ціле із властивістю їм багатоманітністю проявів. Невеликі, мінорні флуктуації спричиняють величезні зміни в авангардній економіці як глибоко інтегрованої, позначеній широкими горизонтальними і вертикальними взаємозв'язками, внутрішньо взаємозалежній, складній, змістовно нерозривній сукупності окремих економічних процесів і явищ, що задовольняє властивостям цілісності. Перманентна зовнішня та внутрішня мінливість, багатофакторність і взаємопов'язаність явищ породжують ускладнення в їх виділенні для наступного осмислення. Зрозуміло, що за умов, коли "принципи невизначеності, додатковості, нерозкладності" системи стають "природним контекстом мислення" [7, с. 68] та відбувається настільки кардинальна ревізія інструментарію логічного фундаменталізму, що варто говорити про перехід до "сучасної антифундаменталістської епохи" в науці, яка вже базуватиметься на нових принципах поліфундаментальності, ефективне застосування спадщини епохи логічного фундаменталізму є можливим лише в певних рамках. Втім, це не означає, що його значення заперечується, проте сфера його поширення обмежується. У цьому світлі доцільність обрання в якості базисного методу дослідження поставленої проблеми одного з класичних методів викликає доречний сумнів. У процесі розкриття сутності та змісту авангардної економіки, особливостей її генези можливе та доречне застосування класичних загальнонаукових методів, таких, зокрема, як методи аналізу і синтезу, сходження від абстрактного до конкретного і т.ін., але лише в якості додатних, допоміжних методів. Розглянемо посилки цього більш докладно.

Системній методології, незважаючи на її розповсюдженість, властиві риси, що послаблюють потенціальні можливості її застосування для дослідження авангардно-нової економіки, проте аналіз окремих складових неоекономічного буття цілком доцільно проводити за допомогою саме цього методу. Під системою, звичайно, розуміють групу взаємозалежних між собою елементів, що діють як одне ціле [8, с. 19]. Однак сама ідея про існування скільки-небудь стійкого такого зв'язку в межах неоекономічної цілісності фіктивна. Досить поширене уявлення про економіку, як систему, безперечно, має право на існування, але воно передбачає над-

то ідеалізоване, схематичне сприйняття надзвичайно турбулентної дійсності, економіки, як вираження "самого буття, самого життя" [9, с. 25]. Кожне дослідження, що розглядає авангардно-економічне явище лише як систему, заздалегідь свідомо обмежує свою інструментальну придатність, відмовляючись від конкретизації на користь узагальнення. В умовах сталості об'єкту дослідження, можливості чіткої локалізації його меж такий підхід цілком виправдовує себе, і він є достатньо адекватним вивченню явищ статичної економіки. Але перехід від аналізу явищ статичної до вивчення явищ динамічної економіки, необхідність врахування стохастичності змін, посилення елемента хаотичності в розвитку економічних процесів, їх делінеаризація, тенденції об'єктної дифузії тощо, безперечно, вимагають модернізації методологічної платформи, пошуку підходу, що міг би врахувати асистемність трансформацій, забезпечити дослідження руху не системи, як "комплексу взаємодіючих елементів" [10, с. 5], а множини елементів, позначених спільними для них властивостями.

Кожна теоретична модель є певним віддзеркаленням дійсності, адекватність якої практиці може коливатися в досить широкому діапазоні. Абсолютна адекватність, в цьому ракурсі, теоретичної побудови до реального явища чи процесу є рідкою цілком ілюзорною. Вона не в змозі врахувати ані все багатство наявних складових об'єкту, ані всі потенційно можливі фактори впливу. Штучно введені в модель модифікатори можуть лише приглушити ці недоліки, та й то тільки з певною вірогідністю, оскільки не можна виключати випадки їх негативної дії, сприяння деформації, суттєвому спотворенню результатів дії моделі. Разом з тим, будь-яка теоретична модель має достатньо коректно відображати реальні об'єкти, вибудовуючи на принципах ідеалізації наближене віддзеркалення дійсності. Але коректність відображення потребує виконання умов ізоморфності моделі, відповідності її двом вимогам: 1) забезпечення однозначного співвідношення між складовими реального явища чи процесу та складовими моделі; 2) забезпечення чіткої відповідності щодо взаємодії між елементами об'єкту та моделі [11, с. 31]. На жаль, дотриматися цих вимог при побудові моделі, спрощуючи дійсно існуюче явище, досить важко.

Ідеалізуючи ту чи іншу складову, абстрагуючись від того чи іншого фактору, ми тим самим послаблюємо вірогідність відображення реального об'єкту в теоретичній системі, розхищуємо підвалини теорії, що буде побудована на ґрунті модельної інтерпретації фактичного матеріалу, закладаємо доречний сумнів щодо її адекватності дійсності. Особливо проблематичним є врахування всіх елементів існуючого об'єкту в побудованій моделі. Звичайно, частина складових при розробці представляються другорядними, їх роль у забезпеченні функціонування чи розвитку об'єкту, його взаємозв'язків з іншими об'єктами виглядає неважливою, а отже, включення їх до теоретичної моделі призведе лише до її захащення непотрібними елементами, позбавить її стрункості, ускладнить її сприйняття науковим співтовариством, погіршить, в разі її жорсткої формалізації, прогнозні показники часу отримання результату. Розв'язуючи дилему між побудовою більш адекватної, але більш складної моделі та менш адекватної, але менш складної моделі, досить часто вибір робиться на користь останньої. Такий вибір, звичайно, пояснюється необхідністю дотримання принципу Парето, який передбачає, що з точки зору характеристики системи важливими є лише дуже нечисленні фактори з їх фактичної множини (близько 20% факторів визначають на 80% особливості функціонування системи, а інші 80% факторів — лише на 20%). Це зумовлює майже апіорну відмову від аналізу ізоморфних моделей та перехід до розробки гомоморфних моделей, які передбачають забезпечення лише загальної подібності моделі та об'єкта, зняття вимоги тотожності їх структур та елементного наповнен-

ня. Але таким кроком фактично скасовується примат принципу цілісності у вивченні об'єкта, доводиться чисто декларативний характер його застосування в межах дослідження, що реалізується виключно в координатах системного методу.

Іншим об'єктом переосмислення потенціалу застосування цього підходу в рамках дослідження авангардної економіки є його основна послідовність, яка припускає, що "єдність елементів системи задана її структурою" [12, с. 61], а сама система є єдністю елементів і структури. Остання ж виступає субстанцією, позначеною ознаками самостійності, певної стійкості відносно самої системи. Таким чином, однією з базових передумов використання системного методу є наявність визначеної структури, до якої він може бути застосований. У такому разі відсутність можливості структурного членування того або іншого об'єкта ставить під сумнів застосування щодо нього цього методу. Можливе штучне структурування об'єкта, однак воно матиме формальний характер, а об'єктивність його викликає доречний скепсис, що позначиться на вірогідності результатів дослідження. Доцільність задіяння інструментарію системного методу до явищ, про структуру яких не можна сказати нічого певного, а такою, очевидно, є авангардна економіка, як стратифікована множина, цілком стабільна з точки зору верифікації, але абсолютно нетривка та детериторізована з точки зору моноекспліцітного сприйняття, представляється недостатньою.

Дослідження авангардної економіки має спиратись на метод, який задовольняє вимогам сучасної науки, і, водночас, повинен надати можливість цілісного сприйняття дійсності, розгляду явищ в її межах у всьому їх різноманітті, взаємозв'язку і взаємозалежності, мати задовільні механізми, що дозволять проаналізувати об'єкт дослідження і виділити основні та другорядні елементи, що забезпечують функціонування новітньої економіки як цілісності.

У повному обсязі задовольняє зазначеним вимогам холістичний підхід. Цей метод вперше ввів до наукового обігу Я. Сметс, глибоко проробив Б. Ренш та розвинули на сучасному рівні в своїх працях К. Поппер та його послідовники, — тобто "цілісний дослідницький підхід" [13; 14; 15]. Він передбачає необхідність розгляду кожного об'єкта не як суми його складових, а як цілісність, яку не можна звести до простого поєднання її елементарних частин. Разом з тим, дещо проблематичним виглядає визначення специфіки самої цілісності, питання, що розуміти під "цілісністю". Зрозуміло, що це не гельштальтна цілісність. Але навіть у такому випадку, К. Поппер стверджував, що поняття "цілісності" може мати два значення "(а) сукупність усіх властивостей і аспектів речі й особливо усіх відносин між складовими її частинами; і (б) деякі особливі властивості або аспекти розглянутої речі, а саме ті, завдяки яким вона виступає як організована структура, а не як "проста множина" [13, с. 135]. Погоджуючись з К. Поппером про малу придатність для наукових досліджень "холізму тотальностей" (а), бо "у принципі неможливо охопити всі аспекти й елементи ... цілого", ми будемо надалі розуміти під холістичним підходом у дослідженні "холізм моделей" (б), як організованої сукупності з нечітко детермінованою чи відсутньою структурою.

Втім, відсутність абсолютної відповідності розглянутої холістичної моделі дійсності не слід трактувати, як її недолік (так само, як і перевагу), концептуальна модель завжди будується за допомогою певного абстрагування. Для того, щоб досліджувати внутрішній логічний зміст авангардної економіки, необхідно розглядати її в дещо ідеалізованому вигляді, відмовившись від постійного врахування частини іманентних їй властивостей, не полишаючи, проте, мати їх на увазі. З останнього, однак, не випливає, що такі властивості не грають жодної ролі. Просто остання настільки мінімальна в ракурсі даного дослідження, що ці властивості можна

враховувати лише на окремих його ланках, розглядаючи певні особливості руху об'єкта, нехтуючи ними на інших напрямках дослідження. Отже, вибудована модель, в термінах системного підходу, залишається відносно дійсності ізоморфною.

Застосування холістичного методу передбачає розгляд авангардної економіки не як певної сукупності елементів, а як ансамблю комплементарних компонентів, позначених цілою мережею взаємозв'язків та поєднаних загальними властивостями. Механічне поєднання таких компонентів не утворює цілісності, не забезпечує відтворення об'єкта тотального досліджуваному.

Цілісність є завжди більше аніж просте поєднання компонентів, вона не дорівнює сумі своїх складників, набуваючи додаткових, якісно відмінних властивостей. При цьому складові об'єкту, як цілісності не залишаються постійними, незмінними за своїм змістом, властивостями, взаємозв'язками. Вони змінюються, трансформуються, поволі перетворюючи саму цілісність. Саме такі здібності обумовлюють для цілісності можливість пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі, надавати гідні відповіді на екзогенні виклики, забезпечують її адаптабельність та потенціал розвитку за висхідною траєкторією. Разом з тим, холістичний підхід забезпечує розгляд об'єкту в його еволюційному русі в будь-якому напрямку в залежності від обраної стратегії пристосування: чи це антиентропійний шлях нарощування складності об'єкту як способу розв'язання викликів, чи це шлях комфортного регресування, непатологічної атрофії анахронічних функцій, поступового відмирання надлишкових у нових умовах зв'язків та властивостей, позитивної редукції, як цілком сприйнятливою засобу виживання. Останнє є особливо доцільним у випадку дигресійних перетворень у середовищі існування об'єкту, але не виключається потенціал такого засобу покращання своїх позицій і як реакція на ускладнення структурно-змістовних характеристик сфери функціонування, зростання потужності високоорганізованих конкурентів, коли задіяння механізмів коменсалізму дозволяє отримати непогані результати. Це, насамперед, актуально для окремих елементних складових авангардної економіки (рекреаційних, рекультіваційних, інформаційних тощо).

Саме холістична платформа дослідження є запорукою вичленування об'єкту як цілісності шляхом його дискретизації в цілісності вищого порядку, забезпечуючи одночасно аналогове сприйняття його змісту. Як цілісність об'єкт розвивається, самовідтворюючись, виконує креативні функції, поступово трансформуючись у нову цілісність, генетично невід'ємно пов'язану з попередньою. Така генеза викликана не лише екзогенними причинами, не тільки імпульсами, що генерує зовнішнє стосовно об'єкту середовище, стаціонарність якого апіорі є лише припустимим, а й диктується самою внутрішньою логікою розвитку цілісності. Холістичний метод виходить з того, що наслідок та причина є категоріями не ідентичними за розмірністю. Каузальні зв'язки безперечно існують і є важливими, але наслідок завжди є більшим аніж причина. Інше розуміння тотального декларуванню абсолютного лапласовського детермінізму розвитку подій, коли причина повністю визначає траєкторію руху об'єкту. Натомість холістична епістемологія викреслює подібний механіцизм, залишаючи за об'єктом можливість саморозвитку, самовдосконалення, отже за ним закріплюється властивість свободи, незводимості вибору до формального поєднання детермінант. Втім, така свобода не є тотальною хаосу, цілком довільному подальшому розвитку об'єкта. Його рух визначатиметься не детермінатною причинністю, а холістичною каузальністю, виступаючи результатом надподії. Визначити ж саму надподію, її зміст у межах простору даної розмірності, який ми спостерігаємо, за застосування наявного інструментарію фактично не представляється можливим. Отже, розвиток авангард-

ної економіки в такому перцептивному наближенні набуває яскраво адетермінантних ознак.

Холістичний підхід дозволяє розглянути авангардну економіку в її цілісному змісті й одночасно, як сукупність її основних, найголовніших властивостей, що виділяють її з ряду інших процесів і явищ сучасної неосфери. Авангардна економіка одночасно сприймається, як цілісна, нерозривна сукупність авангардно-економічних елементів з одного боку і, як група певних властивостей, які перетворюють її в організовану сукупність, з іншого боку. Тим самим відбувається наближення до розуміння авангардної економіки як цілісного явища, невід'ємної складової сучасного буття не шляхом штучних маніпуляцій з дійсністю, її дискретних конкретизацій, а як результат її розгляду в задалегідь визначеній сфері дослідження, вивчення специфіки проявів її множинних властивостей. Проникнення в сутність явища, формування теоретичної платформи його дослідження неможливе на базі нецілісного сприйняття цього явища. Лише відмова від хибного шляху паліативів дозволить забезпечити адекватне дійсності визначення авангардно-нової економіки, виявити її істотні авангардні характеристики.

Холістичність сприйняття авангардної економіки не викликає сумнівів щодо своєї доцільності, але разом з тим холістичний метод виступає, як найбільш загальна фундаментальна платформа дослідження, забезпечує відмову від когнітивно незрілого атомістського способу світорозуміння на користь більш природного, цілісного. Для розкриття ж сутності та механізмів генези авангардної економіки застосування цього методу є необхідною, але не достатньою умовою. Зрозуміло, до базового набору методів дослідження, крім холістичного, входять й інші, допоміжного характеру. Але все це методи класичної, редуccionістської науки, холістична ж дослідницька програма вимагає застосування методу більш придатного за своїми інструментальними якостями для сприйняття нової адетерміністської, динамічної реальності.

Саме такі властивості є притаманними методу автопоезису. До того ж фундаментальні засади застосування автопоезису вже латентно присутні в холістичній епістемології. Одним з наріжних каменів холізму виступає фіксація недостатності розгляду тільки каузальних зв'язків для розуміння розвитку цілісності. Побудова самих лише причинно-наслідкових логічних ланцюжків не дозволяє отримати вичерпані відповіді щодо її руху. Холістичне розуміння передбачає пошук таких відповідей в саморозвитку та самовідтворенні об'єкту. Втім, конкретний інструментальний апарат холістичного методу в цій сфері є дещо обмеженим. Саме з таких міркувань виникає необхідність в його посиленні сучасними наробками більш вузькоспеціалізованого методу. Практика доводить, що пізнання особливостей та внутрішньої логіки розвитку економік провідних країн світу в умовах сьогодення вимагає застосування додаткового методологічного потенціалу нової некласичної науки. А характерною рисою сучасної нової економіки, як невід'ємної пов'язаної з розвитком мережевих технологій, є її автопоетична сутність [16, с. 290—296], що вперше отримує явну експлікацію. Сучасна наука надає багато можливостей щодо відмови від застосування "класичних милиць" і переходу до використання більш адекватного реальності методологічного інструментарію.

Саме нелінійність розвитку, наявність хаотичного компоненту у виборі напрямів розвитку авангардної економіки, динаміки її руху викликають потребу в залученні нових розробок, більш досконалих методів дослідження, які б дозволили перенести акцент на проблеми динамічної стабільності, автономності, флуктуаційної чутливості [17]. З першого погляду, за таких специфічних умов доцільним видається застосування дуже популярного сьогодні методу синергетики. В останні

десятиріччя за тематикою даного методу лише в Україні опубліковано сотні статей, десятки монографій. Наче немає безпосередніх перешкод щодо застосування цього методу, він, здається, досить адекватно відповідає проблематиці дослідження авангардної економіки, дозволяє отримати відповіді на питання, що поставлені, як проблемні. Але, насправді, виникає низка питань, які розв'язати на його основі не вдасться. Це пов'язане, в першу чергу, із специфікою генези авангардної економіки. Синергетичний метод передбачає наявність системи, що формується. При цьому передбачається, що система може бути закритою або відкритою. Втім, сутність авангардної економіки апіорно виключає розгляд її, як закритої системи. Але щодо неможливості розгляду її, як відкритої системи, заперечення не є настільки абсолютними та очевидними. Синергетика розглядає у випадку дослідження відкритої системи в неявному вигляді насправді дві системи: одну, що формується — і саме її стосується поняття синергетичної системи і системо-джерело, за рахунок якої підживлюється перша. Перша — перманентно зростає, розвивається, а інша — послаблюється, деградує, оскільки все більша кількість наявних ресурсів поступово перетікає з неї до синергетичної системи.

Такий підхід передбачає необхідність розгляду економіки (в широкому розумінні) як жорстко структурованої системи, більш того, як сукупності двох систем, поєднаних каналами перетікання ресурсів. Але таке розуміння економіки і застосування саме такого методу безумовно входить у протиріччя з задекларованою і доведеною раніше тезою щодо холістичної сутності авангардної економіки і "традиційної" економіки. Таке твердження суперечить багатьом прикладам авангардно-економічної практики як головного критерію істини штучно виключає низку явищ авангардно-економічної природи (зокрема, коменсалістичного змісту) зі сфери дослідження. Зменшення ступеню верифікативності, зростання вірогідності отримання фальсифікованих результатів за допомогою цього методу значно погіршує його інструментальні якості щодо пізнання даного об'єкту. Більш того, фундаментальне положення стосовно авангардної економіки як синергетичної відкритої системи суперечить принципам холістичного дослідження. Саме тому виникає необхідність обережного використання синергетичного методу в дослідженні.

Крім того, не можна стверджувати, що авангардна економіка не існує, що вона лише має сформуватися "як система". В дійсності, з холістичної точки зору, вона вже тривалий час існує, і на поверховому рівні сприймається як реальність. Припустимо, що авангардна економіка, не функціонує, як окрема система, але виступає, як певна множина неоекономічних елементів. У цьому разі, вона існує, як окрема множина в рамках економіки. З іншого боку, не підлягає сумніву твердження щодо перманентного самовідтворення елементів цієї множини, постійний її розвиток, нелінійну динаміку. Тож, авангардна економіка це явище, яке одночасно виступає і як холістичне, і як множина елементів, що самовідтворюється. До того ж як множина, що не просто самовідтворюється, а має автопоетичний характер. При цьому не автопоетичний з синергетичної точки зору ортодоксального хакенського гатунку, а класичний луманський характер. Таке самовідтворення передбачає постійне підтримання існування авангардно-економічної множини як фізичного (віртуально-фізичного) об'єкту, а також зв'язків між її елементами. При цьому самовідтворення не виключає можливості прогресивного розвитку, появи нових зв'язків, поглиблення та складання наявних, якісного підсилення таких зв'язків, поступової трансформації самої множини за умови дотримання принципу іманентності низки фундаментальних ознак елементів множини, які забезпечують її безумовно авангардно-економічний характер.

Щодо іншого, множина не має жорстких обмежень для свого розвитку, динамічної самоорганізації, функціонування як рухливого компоненту цілісності. Навіть твердження про монокомпонентність цієї множини є в багатьох дуже сміливим. Дійсно, монокомпонентність передбачає, що множина може виступати як єдине ціле, реагувати на екзогенні впливи однаково в усіх своїх проявах та складових. Але щодо авангардної економіки таке твердження представляється дещо сумнівним. Вона, безумовно, включає до свого складу елементи з інваріантним реагуванням на гомогенні впливи. Тобто монокомпонентність авангардної економіки може розглядатися як іманентна властивість лише у першому наближенні. Більш правильним було б її сприймати, як множину елементів, що мають низку ознак, притаманних лише їй, але разом з тим таких, що можуть виступати в різноманітних проявах конкретного господарського життя, мати забарвлення різного не авангардно-економічного гатунку, нарізно реагувати на зовнішні втручання. Тобто авангардна економіка виступає, як монокомпонент в одному вимірі, однаково реагуючи на всій своїй протяжності на певні впливи, і як різноманітна множина в іншому вимірі. При цьому в умовах поступової відмови від долялістичної традиції, широкого вжитку методів сучасної науки, апріорності примату холистичного автотопоезісу другий її вимір виглядає більш цікавим з дослідницької точки зору.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Слід зазначити, що багатобарвність, різноманітність проявів, нелінійна динаміка розвитку авангардної економіки, хаотичний прогрес її складових становить значні перепони на шляху наукового абстрагування та застосування методів класичної науки, а отже, ускладнює й отримання чіткої термінологічної бази дослідження цього нового явища, істотно перешкоджає розумінню логіки його розвитку. Водночас метод, що поєднує інструментарій холистичної та автопоетичної платформ, надає широкі можливості щодо застосування підходів позакласичного розуміння сутності явищ, інтернально передбачає необхідність врахування мікрофлуктуацій, специфіку нелінійного зростання, дифузійний характер розвитку. З урахуванням цього, саме такий метод може виступити у ролі ядра методологічного апарату подальшого наукового дослідження сутності, змісту та особливостей генези авангардної економіки.

Література:

1. Brzezinsky Z. Between two ages. America's Role in the Technetronic Era / Z. Brzezinsky. — New York: The Viking Press, 1970. — 355 p.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. — М.: Академия, 2004. — 788 с.
3. Гэлбрейт Дж. Новое индустриальное общество / Дж. Гэлбрейт. — М., С-Пб.: АСТ, Транзиткнига, 2004. — 602 с.
4. Гриценко А.А. Формування інформаційно-мережевої економіки / А.А. Гриценко, Є.І. Песоцька. — Економічна теорія. — 2013. — № 1. — С.5—19.
5. Друкер П. Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества / П.Ф. Друкер. — М.: Вильямс, 2007. — 336 с.
6. Тоффлер Э. Третья волна / Э. Тоффлер. — М.: АСТ, 2002. — 776 с.
7. Моисеев Н. Естественнонаучное знание и гуманитарное мышление / Н. Моисеев // Общественные науки и современность. — 1993. — № 2. — С. 63—75.
8. Касти Дж. Большие системы: связность, сложность, катастрофы / Дж. Касти. — М.: Мир, 1982. — 216 с.
9. Базилевич В. Метафізика економіки / В. Базилевич, В. Ільїн. — К.: Знання, 2007. — 718 с.

10. Анохин П.К. Принципы системной организации функций. — М.: Наука, 1973. — С. 5—61.
11. Шеннон Р. Имитационное моделирование систем — искусство и наука / Р. Шеннон. — М.: Мир, 1978. — 418 с.
12. Чешков М. Целостный мир через призму общенаучного знания / М. Чешков // Мировая экономика и международные отношения. — 1995. — № 1. — С. 55—71.
13. Поппер К. Ницета историцизма / К. Поппер. — М.: Прогресс-VIA, 1993. — 188 с.
14. Dirks U. Modele des Holismus / U. Dirks. — Frankfurt am Main: Peter Lang, 2008. — S. 47—74.
15. Smuts J.Ch. Holism and Evolution / J. Ch. Smuts. — Westport: Greenwood Press, 1973. — 361 p.
16. Луман Н. Социальные системы. Очерк общей теории / Н. Луман. — СПб.: Наука, 2007. — 641 с.
17. Maturana H.R. Autopoiesis, Structural Coupling and Cognition: A history of these and other notions in the biology of cognition / H. R. Maturana // Cybernetics & Human Knowing. — 2002. — V. 9. — № 3—4. — P. 5—34.

References:

1. Brzezinsky, Z. (1970), Between two ages. America's Role in the Technetronic Era, The Viking Press, New York, USA.
2. Bell, D. (2004), Grjadushhee postindustrial'noe obshhestvo. Opyt social'nogo prognozirovaniya [The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting], Akademiya, Moscow, Russia.
3. Galbraith, J. (2004), Novoe industrial'noe obshhestvo [The New Industrial State], AST, Tranzitkniga, Saint-Petersburg, Moscow, Russia.
4. Hritsenko, A.A. and Pesotska, E.S. (2013), "Forming of informatively-network economy", Ekonomichna teoriia, vol. 1, pp. 5—19.
5. Drucker, P.F. (2007), Jepoha razryva: orientiry dlja nashego menjajushhegosja obshhestva [The Age of Discontinuity], Vil'jams, Moscow, Russia.
6. Toffler, A. (2002), Tret'ja volna [The Third Wave], AST, Moscow, Russia.
7. Moiseev, N. (1993), "Natural-science knowledge and humanitarian thinking", Obshhestvennye nauki i sovremennost', vol. 2, pp. 63—75.
8. Casti, J. (1982), Bol'shie sistemy: svjaznost', slozhnost', katastrofy [Connectivity, complexity, and catastrophe in large-scale systems], Mir, Moscow, Russia.
9. Bazylevych, V. and Il'in, V. (2007), Metafizyka ekonomiky [Metaphysical of Economy], Znannia, Kyiv, Ukraine.
10. Anohin, P.K. (1973), Principy sistemnoj organizacii funkcij [Principles of system organization of functions], Nauka, Moscow, Russia.
11. Shannon, C.E. (1978), Imitacionnoe modelirovanie sistem — iskusstvo i nauka [Systems simulation. The art and science], Mir, Moscow, Russia.
12. Cheshkov, M. (1995), "Integral world through the prism of scientific knowledge", Mirovaja jekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya, vol. 1, pp. 55—71.
13. Popper, K. (1993), Nishheta istoricizma [The Poverty of Historicism], Progress-VIA, Moscow, Russia.
14. Dirks, U. (2008), Modele des Holismus [Models of Holism], Peter Lang, Frankfurt am Main, Germany.
15. Smuts, J.Ch. (1973), Holism and Evolution, Greenwood Press, Westport, USA.
16. Luhman, N. (2007), Social'nye sistemy. Oчерk obshhej teorii [Social Systems: Essay of General Theory], Nauka, Saint-Petersburg, Russia
17. Maturana, H.R. (2002), "Autopoiesis, Structural Coupling and Cognition: A history of these and other notions in the biology of cognition", Cybernetics & Human Knowing, vol. 9, № 3—4, pp. 5—34.

Стаття надійшла до редакції 26.02.2015 р.